

JÖNKÖPING UNIVERSITY

*School of Education and
Communication*

Nyanlända elevers inkludering i fritidshemspedagogisk verksamhet

*En studie baserad på fritidspedagogers
arbetsätt*

KURS: Examensarbete för grundlärare fritidshem, 15 hp

PROGRAM: Grundlärarprogrammet med inriktning mot
arbete i fritidshem

FÖRFATTARE: Annabella Saka

HANDLEDARE: Björn Hellquist

EXAMINATOR: Marie-Louise Annerblom

TERMIN: VT 19

SAMMANFATTNING

ANNABELLA SAKA

Nyanlända elevers inkludering i fritidshemspedagogisk verksamhet En studie baserad på fritidspedagogers arbetssätt

Inclusion of newly arrived pupils in educational after school activities A study based on the working methods of leisure- time teachers

Antal sidor: 34

Syftet med studien är att undersöka fritidspedagogers arbetssätt med inkludering av nyanlända elever på fritidshemmen. Jag har valt följande frågeställningar: Hur beskrivs inkludering utifrån fritidspedagogernas perspektiv och hur kan detta arbete utvecklas? På vilket/vilka sätt arbetar fritidspedagogerna med inkludering och i samverkan med nyanlända elevers vårdnadshavare? Hur beskriver fritidspedagogerna ett inkluderande arbetssätt utifrån de språksvårigheter som föreligger?

Studien baseras på en kvalitativ forskningsmetod i form av en semistrukturerad fokusgruppsintervju, där fyra verksamma fritidspedagoger deltog i forskningsstudien. Resultatet visar att en trygg och välkomnande miljö i socialt sammanhang spelar en viktig roll i inkluderingsarbetet av nyanlända elever. Lek, spel och olika gruppaktiviteter påverkar deras språkinläring positivt. Vidare visar resultatet att delaktighet, känsla av samhörighet och gruppgemenskap förstärker kvaliteten på fritidspedagogernas inkluderingsarbete. Det framkommer även i resultatet att språkförbistring är ett svårt hinder i kommunikation med vårdnadshavare och elever. Utifrån resultatet betonas vikten av förkunskap om de nyanländas kulturella, sociala bakgrund, tidigare skolerfarenheter och språknivå för ett framgångsrikt inkluderingsarbete på fritidshemmet. Min studie visar att ytterligare forskning behövs inom detta område.

Sökord: Nyanlända elever, fritidshem, fritidspedagog, inkluderande arbetssätt, språk

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Bakgrund.....	2
2.1 Lite fakta om invandring	2
2.2 Centrala begrepp i studien	2
2.3 Allmänna råd med kommentarer - Utbildning för nyanlända elever.....	4
2.4 Fritidshemmets uppdrag	5
2.5 Tidigare forskning	6
2.6 Nyanlända elever i skola och fritidshem	7
2.7 Språkets betydelse för nyanlända elever.....	8
2.8 Samverkan med nyanlända elevers vårdnadshavare.....	10
3. Syfte.....	12
4. Metod.....	13
4.1 Fokusgruppsintervju	13
4.2 Urval	14
4.2.1 Presentation av deltagare i fokusgruppsintervjun.....	15
4.3 Genomförande och datainsamling	15
4.4 Bearbetning och tolkning av empiri	16
4.5 Etiska överväganden.....	17
5. Resultat	19
5.1 Fritidspedagogernas beskrivning av inkludering och hur arbetet kan utvecklas....	19
5.2 Samverkan med nyanlända elevers vårdnadshavare.....	21
5.3 Ett inkluderande arbetssätt utifrån de språksvårigheter som föreligger	22
5.4 Resultatsammanfattning	23
6. Diskussion.....	24
6.1 Resultatdiskussion	24
6.1.1 Beskrivning och utveckling av inkluderingsarbete med nyanlända elever	24
6.1.2 Samverkan med nyanlända vårdnadshavare	26
6.1.3 Språket som svårighet och utvecklingsmöjlighet	27
6.2 Metoddiskussion	28
6.3 Förslag på fortsatt forskning	30
Referenslista	31
Bilaga 1	
Bilaga 2	
Bilaga 3	

1. Inledning

Under min lärarutbildning till grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem har jag genomfört flera VFU- perioder, så kallad verksamhetsförlagd utbildning, och därifrån har jag skaffat mig erfarenhet och kunskap om fritidshemmets pedagogik. Däremot har jag ännu inte fullständiga kunskaper om och erfarenheter av det arbetssätt som fritidspedagoger har i arbetet med inkludering av nyanlända elever i fritidshemmets verksamhet.

Skolan och fritidshemmet blir mötesplatser för elever med olika kulturer och ska vara en plats där alla elever ska kunna känna sig trygga, fria och må bra. Därför är det viktigt för mig att som blivande fritidslärare få förståelse för hur man ska använda styrdokumentet i arbetet med nyanlända elever. Det är också intressant och lärorikt för mig att studera hur erfarna fritidspedagoger arbetar inkluderande med nyanlända elever inom fritidshemmets verksamhet.

I Sverige börjar de nyanlända eleverna i grundskola och fritidshem relativt omgående. För de flesta känns miljön väldigt ny och främmande, både när det gäller språk, religion, kultur och etnicitet. Jag menar, att idag arbetar skola och fritidshem som verksamheter på olika sätt för att ge dessa elever en trygg plats, som kan främja lojalitet och skapa en känsla av samhörighet tillsammans med andra. Arbetsformer och arbetssätt behöver därför utvecklas. Det är ett viktigt och centralt uppdrag att nyanlända elever ges en plats, där de får känna sig delaktiga och inkluderade i det nya landet (Skolverket, 2016).

Valet av denna självständiga forskningsstudie har till viss del med mitt eget utländska ursprung att göra. Jag kom till Sverige som 17-åring och upplevde då exakt det som nyanlända elever nu upplever. Det öppnar sig en helt ny värld med en ny kultur, ett nytt språk, ja ett helt nytt liv. Dessa självupplevda erfarenheter tillsammans med mina nya erfarenheter och kunskaper som student, har väckt ett intresse att studera hur fritidspedagoger idag arbetar med att inkludera nyanlända elever i fritidshemmet.

2. Bakgrund

Inledningsvis kommer uppsatsen att belysa historien bakom invandring, olika begrepp, de styrdokument som är viktiga delar i fritidspedagogers uppdrag inom fritidshemmets verksamhet och tidigare forskning. Därefter följer uppsatsens syfte, metod, resultatet och diskussion.

2.1 Lite fakta om invandring

Enligt Fjällhed (2013) har Sverige sedan många år tillbaka varit känt som ett invandrarland, speciellt för dem, som har varit på flykt undan krig, annan politisk eller religiös förföljelse, hedersrelaterat våld på grund av sexuell läggning eller andra familjekonflikter. Idag drabbas civilbefolkningen på ett helt annat sätt av krig, terror och våld. Vilket enligt honom gör att en stor del av dagens flyktingar, som invandrar från andra länder, är ensamkommande barn med helt annan bakgrund, kultur, tradition, olika sociala erfarenheter och familjetraditioner. Dessa barn ska nu bosätta sig i ett land, som är helt främmande för dem vad gäller bland annat samhällsstruktur, språk och religion (Fjällhed, 2013).

Enligt Migrationsverket (2018) är de flesta flyktingar, som flytt från sina hemländer, familjer och ensamkommande barn. Många flyktingar från Syrien har kommit på grund av inbördeskrig, för att söka trygghet och skydd i Sverige. Enligt Statistiska Centralbyrån (SCB) var invandringen till Sverige under hösten 2016 på sin högsta nivå med över 163 000 personer. Under år 2017 minskade siffran något, men ändå flydde mer än 144 000 personer till Sverige (SCB, 2016, 2017).

2.2 Centrala begrepp i studien

Följande begrepp, som används kontinuerligt i studien, ger läsaren en bättre inblick och förståelse under arbetsprocessen.

Nyanländ: Enligt Migrationsverket (2016) är en person nyanländ, som är mottagen i en kommun, beviljats uppehållstillstånd och har skyddsskäl eller flyktingskäl. Personen räknas då som nyanländ och för denne gäller lagen om etableringsinsatser, under två till tre år.

Nyanländ elev: Begreppet nyanländ elev kan ha olika tolkningar. Enligt Bunar (2010) definieras en elev som nyanländ om eleven har kommit till Sverige under eller strax innan hans skoltid börjar, att hen behärskar ett annat språk än det svenska språket, och slutligen ännu inte behärskar det svenska språket. Efter fyra års skolgång i Sverige anses en elev inte längre som nyanländ (Skolverket, 2018).

Inkludering: Begreppet inkludering handlar om att skapa förutsättningar och möjligheter som anpassade till individens förmåga och behov. Inkludering spelar en central roll och beskrivs som en fortsättning av elevens sociala kompetens och utveckling. Det är skolans uppdrag att anpassa undervisningen utifrån elevens olikheter, intresse, förutsättningar och behov (Nilholm, 2006). Vidare beskriver han att begreppet inkludering är som en kontinuerlig process, där skolan och fritidshemmet ska sträva efter att vara en likvärdig skola för alla och anpassa sig utifrån varje individ. Inkludering har alltmer kompenserat integrationsbegreppet, som tillkom på 1960-talet i form av ökat stöd till speciella grupper, utanför den ordinarie undervisningen (Nilholm & Göransson, 2013).

Inkludering av nyanlända elever kan skilja sig mycket bland annat på grund av språksvårigheter. De elever, med utländsk härkomst men födda i Sverige eller de som har bott i landet under en längre tid, har lättare att kommunicera med dem som behärskar det svenska språket. Språket spelar en viktig och avgörande roll för att kunna kommunicera och känna samhörighet både i skolan och på fritidshemmet, där alla redan kan tala svenska (Skolverket, 2017). Det blir då naturligtvis lättare att smälta in och känna sig inkluderad i samhället tillsammans med andra elever och lärare. Denna trygghet och samhörighet känner av förstaeliga skäl inte de nyanlända eleverna. Detta medverkar till svårigheter och utanförskap, om inte möjligheter till rätt stöd och resurs ges. Detta framgår också i läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (2011), att både olikheter och mångfald ska bevaras och främjas i undervisningen för att eleverna ska få en djupare förståelse för olika sätt att tänka och vara (Skolverket, 2017).

Fritidspedagog: I denna studie används begreppet fritidspedagog, som är en gammal beteckning, som har funnits sedan många år tillbaka inom fritidshemmets verksamhet. Idag har namnet fått en annan beteckning nämligen grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem. Fritidspedagoger har genomgått högskoleutbildning i tre och halvt år eller har en annan pedagogisk utbildning eller erfarenhet från arbete inom olika fritidshem. En fritidspedagog arbetar oftast med barn i åldern 6–12 år på fritidshem, men också i

förskoleklass eller med elever från andra årskurser (Andersson, 2013; Hippinen, 2011). Fritidspedagoger är oftast kommunalt anställda och arbetar även med äldre ungdomar och vuxna. Enligt Nordin (2013) utgör fritidspedagoger den röda tråden i verksamheten. Jag använder genomgående begreppet fritidspedagog istället för fritidslärare, eftersom deltagarna i min studie har den yrkestiteln.

Lågaffektivt bemötande: Metoden lågaffektivt bemötande är ett förhållningssätt och en metod som är användbar för att undvika att utmanande beteenden uppstår. Psykologerna Heilskov och Sjölund (2018) beskriver metoden som ett sätt att hantera problemskapande beteenden hos elever, och att den kan användas både i förskolan, skolan och fritidshemmet. Metoden innebär att som lärare arbeta lågaffektivt med traumatiserade, elever och på ett tryggt och lugnt sätt hjälpa dem att inte hamna i affekt vid exempelvis konfliktsituationer. Detta innebär att läraren planerar sitt agerande och arbetar aktivt och förebyggande med förståelse för elevernas behov och förutsättningar. Vidare kan metoden också användas, som stöd för föräldrar till barn med beteendeproblematik (Heilskov & Sjölund, 2018).

2.3 Allmänna råd med kommentarer - Utbildning för nyanlända elever

Med anledning av att bestämmelser för utbildning av nyanlända elever ändrats från den 1 januari 2016, har Skolverket utarbetat nya allmänna råd. Dessa Allmänna råd med kommentarer ska vara till stöd och hjälp i skolans arbete med att stödja nyanlända elever att utvecklas så långt som det är möjligt mot utbildningens mål (Skolverket, 2017). Enligt Skolverkets Allmänna råd och kommentarer är det viktigt att nyanlända elever direkt kommer i kontakt med den obligatoriska skolverksamheten och att de även snarast möjligt får information om skolväsendet. För att bestämmelserna om mottagande av och utbildning för nyanlända elever skall kunna följas bör huvudmannen kontinuerligt se till att skolledare får tillräckligt med resurser, som vid behov kan omfördelas mellan skolenheterna. Som utgångspunkt för den fortsatta utbildningen för nyanlända elever, bör huvudmannen både skapa rutiner och följa upp arbetet med mottagandet på skolenheterna, samt vidta nödvändiga åtgärder på plats (Skolverket, 2017).

Enligt den svenska Skollagens (SFS 2010:800) definition av nyanlända elever, ska eleven ha varit bosatt utomlands och numera vara bosatt i landet. Hen ska ha påbörjat skolan innan barnet fyller sju år. Eleven anses inte längre som nyanländ efter fyra års skolgång i det nya landet. Enligt Skolverket (2017) omfattas de nyanlända elever, liksom alla andra elever,

av samma bestämmelser som rör skolans värdegrund, kunskapsuppdrag, skolans kompensatoriska uppdrag, samt ledning och stimulans. En viktig del av skolans ansvar är att det finns välfungerande rutiner, anpassade till kvalitetsarbetet kring mottagande och hur den fortsatta utbildningen för nyanlända elever ska bedrivas inom skolorganisationen. Vidare anses också det första mötet med eleven och dess vårdnadshavare vara viktigt för att diskutera förväntningarna inför skolstarten (Skolverket, 2017). I bestämmelserna om nyanlända elevers utbildning, beskrivs fritidshemmets kompensatoriska uppdrag om hur elevernas olika behov ska beaktas. Där poängteras att de nyanlända elevernas ska ges möjligheter att fortsätta utvecklas mot utbildningsmålen (Skolverket, 2017). Samverkan med hemmet och skolan är en viktig del i elevens fortsatta lärande, där både elevens och vårdnadshavarens erfarenheter och kunskaper om elevens nuvarande och tidigare skolsituation tas tillvara.

2.4 Fritidshemmets uppdrag

Fritidshemmet är en betydelsefull plats och en arena för barndomens kulturella styrning och jämlika uppväxtvillkor, där fritidspedagogerna, som yrkesgrupp inom skolan, till stor del hanterar detta uppdrag (Fjällhed, 2013). Fritidshemmets bestämda uppdrag att komplettera skolan genom att erbjuda meningsfull fritid, samt stödja och stimulera elevernas utveckling och lärande betonas både i Skollagen (2010:800) och i Skolverket (2011).

Sedan 2010 har fritidshemmen haft ett tydligt uppdrag för elevernas stimulans, utveckling och lärande inom ramen för fritidshemmets undervisning (Skolinspektionen, 2018). Det har blivit ännu mer tydligt jämfört med 2016, när ett nytt kapitel rörande fritidshemmet trädde i kraft i Lgr 11. Enligt Jacobsson (2011) utgör skolan och fritidshemmen tillsammans en av Sveriges största arbetsplatser med en kvarts miljon barn och 235 000 anställda. Det är en viktig miljö, där eleverna tillbringar en stor del av sina uppväxtår. Samtidigt har fritidshemsverksamheten aldrig varit en obligatorisk organisation i likhet med den obligatoriska skolan, trots att mer än hälften av alla barn mellan sex och nio år är inskrivna inom denna verksamhet. Det förstärker fritidshemmets uppdrag som en viktig del i att utveckla goda lärandemiljöer som i samverkan med skolan, kan fostra eleverna till demokratiska samhällsmedborgare (Skolverket, 2011). Idag spelar både skolan och fritidshemmet en viktig och central roll för de nyanlända eleverna, och är en plats, där de

nyanlända eleverna ges en trygg bas, som skapar möjligheter i det nya och okända landet (Goldin, 2008; Löwen, 2006; Fjällhed, 2009).

2. 5 Tidigare forskning

I detta kapitel presenteras en del tidigare forskning, som kan vara relevant inom områden som berör nyanlända elevers inkludering i fritidshemmet. Forskningen kring fritidshemmet är mycket begränsad, vilket kan tyda på att det undersökta området är relativt nytt (Falkner & Ludvigsson, 2016). Till stor del har forskningen varit inriktad mot nyanlända elevers inkludering i den obligatoriska skolundervisningen.

På senare tid har forskning om fritidshemmets verksamhet, med fokus på nyanlända elever, aktualiserats med syfte att undersöka fritidspedagogers arbetssätt. De nyanlända eleverna är ofta i behov av hjälp, har olika individuella förutsättningar, erfarenheter och olika bakgrund. Allt detta gör att fritidshemmet har ett viktigt uppdrag att kunna tillgodose mångfalden och skapa goda förutsättningar för nyanlända elevers lärande och utveckling (Bunar, 2010).

Enligt Fjällhed (2013) ska de mottagande länderna, för att kunna ge eleverna en chans att utveckla och uppfylla sin rätt till adekvat undervisning, erbjuda dem alla möjligheter till utveckling, och respektera deras rätt till sin egen kultur, religion och språk. Detta är en central del i inkluderingsprocessen. Vidare hävdar han att det är viktigt att mottagning av nyanlända elever sker på en trygg skola, när de kommer till ett nytt land och inte kan språket. Det är också mycket viktigt att pedagoger får insyn i nyanlända elevernas tidigare kunskaper för att med dessa som bas, stärka de nyanlända elevernas förmågor och styrkor. Därutöver påpekar han, att introduktion och samspel med föräldrar eller vårdnadshavare kan vara av stor betydelse, för att de ska få medinflytande i fritidshemmets arbetssätt (Fjällhed, 2013).

Enligt Falkner och Ludvigsson (2016) utgör fritidshemmet en viktig och kompletterande funktion gentemot skolan. På fritidshemmet kan eleverna utveckla sin förmåga i samspel med varandra och tillföras andra kunskaper och erfarenheter utöver den traditionella skolundervisningen.

2.6 Nyanlända elever i skola och fritidshem

Fjällhed (2013) betonar vikten av ett gott mottagande och en trygg miljö, som viktigt för de nyanlända eleverna i mötet med den svenska skolan och fritidshemmet. Mottagandet och skolsituationen skiljer sig ofta från land till land i mötet med de nyanlända eleverna. Det finns naturligtvis också olika förutsättningar inom länderna. Vidare menar han, att det finns en tydlig brist på vetenskapligt grundad kunskap om hur undervisningen kan organiseras och vad som bäst kan fungera kring de nyanländas lärande. Detta gör att den enskilde läraren kan genomföra sin undervisning utan speciella förberedelser, då de nationella riktlinjerna är både mycket vida och vetenskapligt bristfälliga.

I Vetenskapsrådets forskningsöversikt av Nihad Bunar (2010) anges, att mottagande och lärande för nyanlända elever i olika länder och skolor, visar att man inte tänker och praktiserar på samma sätt, och att förhållningssätt och pedagogik därför skiljer sig åt. Skolorna i Sverige idag, har i allt större grad själva fått avgöra hur mottagandet och pedagogiken ska se ut på sina respektive skolor (Bunar, 2010). Vidare skriver han, att mottagandet av nyanlända elever kan ses som problematiserande både på kommun- och skolnivå, där det saknas tydliga riktlinjer eller handlingsplaner. Detta kan i sin tur leda till enorma skillnader i kvalitet och bidra till godtycklighet. Han menar, att det är svårt att summera hur mottagningssystemet och skolans arbete med att inkludera nyanlända elever ska se ut, på grund av att de olika skolorna och kommunerna tänker olika, har otydliga föreskrifter och verktyg, när det gäller arbetssättet kring nyanlända elever skolgång (Bunar, 2010). Vidare konstateras att forskning kring hur mottagande och inkludering av nyanlända elever under den första tiden i deras nya skola, kan vara ett ämne som ännu inte är tillräckligt forskat kring, vare sig inom den svenska skolan eller på internationell nivå (Bunar, 2010).

I en doktorsavhandling av Goldin (2008) tar han upp viktiga faktorer kring de nyanlända elevernas tid i det nya landet. Han betonar att dessa faktorer relaterar till att nyanlända elever har dagliga rutiner, en fungerande skolgång, fungerande sociala relationer med andra elever och lärare samt ett gott familjeklimat. Enligt Fjällhed (2013) är skolan och fritidshemmets roll för nyanlända elever väldigt viktig, som en lärande och fritidsskapande aktör, för att de ska utvecklas på bästa sätt. Det behövs en trygghetsskapande miljö, som anpassas utifrån varje elevs individuella behov, förutsättningar och intressen. Han poängterar, att i flyktingarbetet är det viktigt att också hantera de nyanlända som enskilda

individer och inte bara som grupp. Även om man kommer från samma land delar man inte alltid samma erfarenheter, utbildning eller bakgrund. Därför är det viktigt att både skolan och fritidshemmet gör individuella handlingsplaner ur ett individperspektiv för varje nyanländ elev. Fjällhed (2013) betonar vikten av att verksamheten kontinuerligt kräver lärarnas samarbete, engagemang och reflektioner oberoende av ämne och uppgift. Detta är nödvändigt för att sätta den enskilda nyanlända eleven i centrum så långt det är möjligt, menar han. I enlighet med detta poängterar Månsson (2016) att mottagandet av nyanlända elever, oavsett deras bakgrund, är en av grundskolans, förskolans, fritidshemmets och lärarnas mest komplexa uppgifter. Det framgår även i Skolinspektionen (2009, 2012) att skolorna inte alltid tar fullständig hänsyn till nyanländas elevers bakgrund, förutsättningar och behov. Enligt Bunar (2010) gör detta att beredskap för och kunskap om mottagandet av nyanlända elever saknas, och att brister i undervisningen på skolor påvisats. Han menar att skolan i utövandet av sitt aktörsskap, både kan begränsa och möjliggöra inkluderingsarbetet för de nyanlända.

2.7 Språkets betydelse för nyanlända elever

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskap.

(Lgr 11, s. 8)

Bunar (2010) skriver att det finns en stark motivation för en nyanländ elev att lära sig det svenska språket och komma in i det nya samhället. Det är skolans uppdrag, menar han, att ta vara på detta och ge de bästa förutsättningarna för de nyanlända eleverna att uppnå ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för, att utan problem, kunna följa ämnesundervisningen. Ojala (2016) poängterar att en bättre språkutveckling i den ordinarie undervisningen, är den svaga punkten för många organisationer. Vidare skriver hon, att även om lärare i förberedelseklasser har ensamt ansvar för nyanlända elever, så är självklart de nyanlända eleverna allas ansvar. Förutom undervisning är också det sociala aktörsskapet, inkluderingen och sammanhanget av stor betydelse, menar hon. Enligt Ojala (2016) ska eleverna må bra inte bara i skolan utan också på fritidshemmet, där språket i allra högsta grad bidrar till inkludering med andra. Det är också viktigt att lärarna, när de undervisar i sina grupper, har stort fokus på språk- och kunskapsutvecklande dialoger, som

stärker mötet med nyanlända elever (Ojala, 2016). I Skolverket (2016) står ”det är viktigt att lärare och övrig skolpersonal verkar för att den nyanlända eleven blir delaktig, vilket skapar goda förutsättningar för utveckling och lärande” (s. 28). Ojala (2016) påpekar också att samarbete med fritidshemmet är viktigt, för att underlätta de nyanländas umgänge med sina nya skolkamrater, så att de inte bara umgås med andra nyanlända på fritidshemmet. Ett annat sätt att underlätta elevens start på fritidshemmet är att ordna så att vårdnadshavarna de första gångerna hämtar nyanlända elever på skolan, istället för på fritidshemmet. Detta gör att de nyanlända får en mjukare start och att personalen på fritidshemmet kan avsätta tid för att visa verksamheten för de nya eleverna. Fritidshemspersonalen kan även ordna rastaktiviteter på skolan utifrån nyanlända elevers behov och intressen. Det kan underlätta för alla, även för de elever vars vårdnadshavare motsätter sig att barnen går till fritidshemmet eller kanske inte annars skulle hitta dit (Ojala, 2016).

Enligt Bunar (2010) blir nyanlända elever avskilda från resten av skolan, när dessa elever fastnar i tre, fyra och till och med fem år i en förberedelseklass. Detta minskar nyanlända elevers tillgång till arenor med svenskspråkiga elever, och det leder till att de inte får den närhet till den språkmiljö, där svenska språket utövas. Det behövs täta kontakter med svenskspråkiga miljöer för att utveckla nyanlända elevers språk. Å ena sidan menar han att detta kan leda till försämrad inkludering och integration, då eleverna hamnar vid sidan av och inte blir en del av det sociala sammanhanget med alla andra. Å andra sidan påstår han att det finns många positiva erfarenheter av förberedelseklasser. De nyanlända eleverna får landa i lugn och ro, lära sig grundläggande svenska, få kunskaper om den svenska skolan och andra kulturella koder. Detta kan sedan leda till att skolan i lugn och ro får möjlighet att utreda de eventuella behov och intressen som de nyanlända eleverna har. Förberedelseklasser är på så vis en mjuklandning för de nyanlända elever som är i behov av det. En annan modell, som Bunar (2010) menar är mindre lyckad, är en direkt inkludering för de nyanlända eleverna men är en vanlig organisatorisk modell. Det innebär att de nyanlända eleverna sätts direkt i ordinarie klasser, så kallad direktinkludering eller integrering. De nyanlända ska där istället få olika typer av stöd exempelvis studiehandledning ett par gånger i veckan. Detta kan skapa problem för nyanlända elever att hänga med i undervisningen, eftersom de nyss kommit till landet och inte behärskar det svenska språket. Bunar (2010) menar vidare, att många kan se att en direktintegrering eller inkludering ser bra ut i teorin, men om tillräckligt stöd inte finns på plats för de nyanlända,

kan det innebära ett utanförskap istället. Enligt Modigh (2005) finns det flera andra faktorer, som är centrala för de nyanlända eleverna, när de kommer till den obligatoriska skolan. Han menar, att lärarens kompetensutveckling också är en av dessa faktorer. Han påpekar även att de skolor som har en tydlig styrning och skolledning, kan lyckas bättre med att inkludera de nyanlända eleverna, vad gäller språk, tillhörighet och samhörighet. Detta bidrar också till att det ges mer tid till reflektion och samarbete med nyanlända elevers föräldrar. Även Falkner och Ludvigsson (2016) belyser vikten av att både svensktalande och nyanlända eleverna ska samspela genom aktiviteter och lek för att få ett mer väl utvecklat språk.

2.8 Samverkan med nyanlända elevers vårdnadshavare

Bunar (2015) poängterar vikten av starka relationer samt öppna kommunikationskanaler mellan både nyanlända elevers vårdnadshavare och lärare för en fortsatt framgångsrik skolgång för nyanlända elever. Där han refererar till en studie av Hamilton och Moore (2004) om att:

Ett inkluderande/ekologiskt perspektiv kräver att föräldrar involveras som fullständiga partners i varje aspekt av utbildningens planering, beslutsfattande och process gällande deras flyktingbarn. Ju mer det lokala samhället och föräldrar är involverade i utbildningen av flyktingbarn, desto mer sannolikt är det att de kommer att trivas i sina skolor (s. 216).

En forskningsrapport av Hadnagy (2017) visar att det finns flera sätt, som kan vara viktiga för nyanlända elever att ta till sig i sitt nya samhälle som exempelvis att hitta en bra balans mellan hemkulturen och den nya kulturen, genom att ta reda på vilka styrkor och kompetenser de har. Först och främst gäller det att inkludera vårdnadshavarna i utbildningen genom att skapa sådana möjligheter för både vårdnadshavarna och nyanlända elever. En viktig åtgärd är att ge information om skolan och återkoppla till vårdnadshavarna, hur det går för eleverna på ett sätt som både klasslärare och fritidspersonal tror, att föräldrarna kan ta till sig. En annan hjälp är att använda stödinsatser för vårdnadshavare, som kan vara anpassade till det nyanländas intressen, behov och situation och slussa in dem i en befintlig föräldragrupp.

Forskningsrapporten visar att det är viktigt att lärare är införstådda med den inkluderingsprocess, som nyanlända vårdnadshavare genomgår och hur de påverkas av den och vilka konsekvenser den kan få. I forskningsrapporten av Hanagy (2017) lyfts upp forskaren Nihad Bunars intervjuer med nyanlända vårdnadshavare. Han skriver att dessa inte lägger sig i skolans pedagogiska och praktiska arbete på samma sätt som svenska vårdnadshavare gör. De vill istället ha mer information, återkoppling och ett respektfull bemötande för att kunna känna sig mer inkluderade och delaktiga.

Nihad Bunar belyser det faktum att all forskning tyder på att relationen mellan skolan och hemmet är en av de viktigaste faktorerna. En förutsättning för att nyanlända elever ska må bra samt känna sig inkluderade är, att också vårdnadshavarna mår bra, har boende, arbete, utbildning och känner sig accepterade i det svenska samhället. Nihad Bunar menar att de nyanlända vårdnadshavare ”behöver erkännas som starka aktörer i barnens utbildning, annars blir det svårigheter” (s. 20).

Andra forskare poängterar att många föräldrar till nyanlända elever eller invandrande elever kan känna sig extra oroliga för vad deras barn redan har upplevt innan de kom till Sverige, och hur de ska kunna inkluderas med andra barn från andra miljöer. Detta till stor del beroende på att nyanlända vårdnadshavare inte vet så mycket om den svenska förskolan, skolan och fritidshemmet (Wikare, Berge & Watsi, 2002).

3. Syfte

Syftet med studien är att undersöka fritidspedagogers arbetssätt vid nyanlända elevers inkludering på fritidshemmet. Utifrån studiens syfte har jag valt följande frågeställningar:

- Hur beskrivs inkludering utifrån fritidspedagogernas perspektiv och hur kan detta arbete utvecklas?
- På vilket/ vilka sätt arbetar fritidspedagogerna med inkludering och i samverkan med nyanlända elevers vårdnadshavare?
- Hur beskriver fritidspedagogerna ett inkluderande arbetssätt utifrån de språksvårigheter som föreligger?

4. Metod

Under detta kapitel kommer den metod som är vald för studien att presenteras och hur urvalet av fritidshem har gjorts. I metoden kommer också genomförande, datainsamling och analys att beskrivas. Avslutningsvis kommer de etiska överväganden som gjorts för studien, att redovisas.

4.1 Fokusgruppsintervju

Studien baseras på en kvalitativ metod i form av en fokusgruppsintervju som är semistrukturerad. Forskaren använder sig av en intervjuguide med öppna, breda och färdiga frågor, där ordningsföljden varierar. Dessutom brukar forskaren lägga in följdfrågor, för att följa upp det som uppfattas vara viktiga svar (Ahrne & Svensson, 2011). Den bygger på delade erfarenheter om något som är av gemensamt intresse för både deltagare och gruppleddare, och berör fritidspedagogernas arbetssätt med inkludering av nyanlända elever på fritidshemmet (Bryman, 2011). Denna metod är användbar eftersom den handlar om att undersöka hur andra tänker, talar och diskuterar om ett särskilt ämne, men är också av intresse för hur de reagerar på varandras åsikter och hur samspelet fokusgruppsdeltagarna emellan, kan leda till att ny kunskap skapas (Ahrne & Svensson, 2011).

Metoden med fokusgruppintervjuer har en viktig fördel, nämligen att deltagarna ges möjlighet, att med egna ord lättare formulera sina tankar utifrån olika perspektiv inom ämnet. Detta kan i sig vara mer utmanande, men samtidigt kunna ge bättre svar i en diskussion (Ahrne & Svensson, 2011). En annan fördel med fokusgruppmetoden är, att kunskapen mellan respondenterna under fokusgruppintervjuer kan utvecklas i en tillförlitlig och icke dömande miljö. Deltagarna kan också mer öppet våga diskutera, argumentera och ifrågasätta varandras tankar och åsikter. Forskare menar, att det istället kan vara en fördel att deltagarna inte har haft någon tidigare kontakt med varandra. Ny kunskap, nya idéer och erfarenheter kan då skapas dem emellan (Ahrne & Svensson, 2011).

Enligt Björndal (2018) är fördelen med en fokusgruppintervju, att det går att intervjua ett större antal individer, från fyra upp till tolv deltagare. Halkier (2010) hävdar dock att forskaren själv kan välja antal gruppdeltagare, efter vad som kan passa bäst till ämnet och till de former av interaktion, som man är intresserad för studien. Andra forskare rekommenderar färre deltagare i fokusgruppen, då alla lättare förväntas kunna komma till

tals. Mindre antal gruppdeltagare kan också vara en fördel, då temat oftast är kontroversiellt och komplext (Wibeck, 2010; Morgan, 1988; Wilkinson, 1999). Enligt Bryman (2011) gruppdeltagarna i fokusgruppen själva, till viss del, tar ansvar för att utforska varandras åsikter och skaffa sig en bild av samspelet i gruppen. Detta kan leda till en bredare uppfattning om personerna i studien som en viktig aspekt i den kvalitativa undersökningen (Bryman, 2011).

4.2 Urval

I detta avsnitt görs en närmare presentation av studiens urval, där det beskrivs hur urvalet gjorts och vilka som ingår i det.

I studien har jag använt mig av ett målinriktat urval när jag valt fokusgruppsdeltagare. Med målinriktat urval menas ett icke-sannolikhetsurval där deltagarna i fokusgrupper inte väljs ut på ett slumpmässigt sätt, utan snarare utifrån det syfte och de frågeställningar, som man i studien kommer att utgå ifrån. De frågor som ska besvaras bör också vara relevanta för deltagarna i studien (Wibeck, 2010). Detta för att säkerställa gruppdeltagarnas gemensamma kunskaper, kompetens och erfarenheter (Bryman, 2011). Målinriktat urval kan vara till fördel för god kunskapsinsamling och förståelsesökande. Det kan gälla information, svar på specifika frågor eller uppfattningar som gruppledaren vill ta reda på i sin fokusgrupp.

I min kvalitativa undersökning kan urvalet av fokusgrupp vara lämpligt därför att deltagarna i fokusgruppsintervjun kan få en djupare förståelse emellan och utveckla sina kunskaper kring ett givet ämne. Wibeck (2010) hävdar att det också blir av intresse för forskaren att finna olika områden, där åsikter och erfarenheter troligen kan skilja sig åt. Det är också viktigt att se till att alla gruppdeltagarna har något gemensamt vid planeringen av en fokusgruppsundersökning. Detta kan exempelvis röra sig om att deltagarna kommer från en viss region i landet, att de befinner sig på ungefär samma socioekonomiska nivå eller i hög grad tillhör samma yrkesgrupp. De har också valts ut eftersom de i den aspekten är en "homogen grupp" (Dahlin- Ivanoff, 2011, s.72). Där min undersökning ska genomföras, har jag valt att inkludera fem fritidspedagoger som arbetar på en mångkulturell skola, belägen i södra Sverige. Deltagarna har länge och kontinuerligt arbetat med nyanlända elever. Det är en fördel för deltagarna att få erfarenhet av elever

med olika kulturer vad gäller språk, religion, identitet och seder. Detta stärker också fritidspedagogernas kunskaper och förståelse i arbetet med att inkludera nyanlända elever.

4.2.1 Presentation av deltagare i fokusgruppsintervjun

Där fokusgruppsintervjun genomfördes kände deltagarna redan varandra. De arbetade alla på samma mångkulturella skola, som består av två avdelningar, som kallas Lilla och Stora fritidshemmet. Fördelen med att deltagarna redan kände varandra skapade en tillitsfull miljö, som gjorde att deltagarna öppet vågade uttrycka sina egna åsikter under intervjun (Dahlin- Ivanoff, 2011).

Lisa: Fritidspedagog på en mångkulturell F- 6 skola, som är belägen i södra Sverige. Hon har varit yrkesverksam i 30 år som fritidspedagog och arbetat länge med nyanlända elever. Hon arbetar på Lilla fritidshemmet i årskurs F- 3.

Greta: Fritidspedagog på en mångkulturell F- 6 skolan, som är belägen i södra Sverige. Har varit yrkesverksam i 35 år. Har sedan läst till specialpedagog och idag arbetar hon som biträdande rektor med ansvar för fritidshem.

Maria: Fritidspedagog på den mångkulturella F- 6 skolan, som är belägen i södra Sverige. Varit yrkesverksam i 26 år. Arbetar på Stora fritidshemmet i årskurs 4–6.

Mikael: Fritidspedagog på den mångkulturella F- 6 skolan, som är belägen i södra Sverige. Har arbetat i 11 år på Stora fritidshemmet i årskurs 4–6. Mikael har vidareutbildat sig i psykologi och pedagogik på gymnasial nivå.

4.3 Genomförande och datainsamling

Genomförandet av studien inleddes med att jag tog kontakt med fem fritidshem i södra Sverige. Tre av dem fick kontaktas via telefon och de två andra fritidshemmen kontaktades genom besök på skolan. Resultatet blev att bara en skola med fritidshem svarade. På den skolan var fritidshemmet uppdelat i två avdelningar, Lilla och Stora fritidshemmet och de ville gärna delta i studien. Jag fick godkännande av rektorn på skolan, därefter fick jag ta kontakt med biträdande rektorn via mail. En tidig kontakt gjordes också med samtliga fritidspedagoger, som skulle delta i studien. Jag tog samtidigt tillfället i akt att se mig omkring i skolan och fritidshemmet. Jag fick även komma med förslag på tid och plats för intervju.

När det gällde genomförandet och tidsplanen för intervjun, kom den att ske efter överenskommelse med fritidspedagogerna. Deras planering och möjligheter var avgörande för när fokusgruppsintervjun skulle äga rum. Som gruppleddare vid fokusgruppsintervjun började jag med en presentationsrunda. Först berättade jag lite kort om mig själv och varför jag var där. Sedan bad jag alla deltagarna att presentera sig själva, samt kort berätta om sin bakgrund och varför de hade valt att utbilda sig till fritidspedagog. Denna inledning gjordes för att skapa delaktighet och för att underlätta för det vidare samtalet och hanteringen av den sociala dynamiken i gruppen under intervjun. Därefter förklarade jag för deltagarna att de var inbjudna till en fokusgruppsintervju, som grundar sig på deras kunskaper och erfarenheter i deras arbete med nyanlända elever. De fick också veta att de fick diskutera med varandra kring mina frågor, och att det var viktigt att vi lyssnade på varje deltagare. Sedan förklarade jag hur intervjun skulle genomföras och att allt som sades under intervjun skulle komma att spelas in. Respondenterna fick också information om att de när som helst kunde avbryta sitt deltagande, om man så önskade, och att allt som det talades om under intervjun var konfidentiellt och enbart skulle användas i studiesyfte. Därefter presenterade jag mina frågor och dokumenterade samtidigt under tiden när deltagarna diskuterade med varandra om sina erfarenheter, kunskaper och åsikter.

4.4 Bearbetning och tolkning av empiri

Under bearbetning och tolkning av min empiri har jag använt mig av intervjuerna i fokusgruppen och även inspelning av intervjuerna på två mobiler, för att ha insamlat material på två olika ställen. Detta för att undvika att insamlad data gått förlorad om inspelningen inte fungerat. Ljudinspelningen var mellan 30 och 34 minuter lång. Jag använde mig av ljudinspelning för att kunna lyssna på alla intervjuerna flera gånger efteråt.

Jag valde också att dokumentera skriftligt under diskussionens gång. Efter ljudinspelningen transkriberade jag intervjuerna ordagrant och skrev därefter ut all transkriberad data. Jag kan sedan göra understrykningar, som har adekvat betydelse för studien. Anledningen till att jag väljer både ljudinspelning och anteckningar är, att det ger en mer fullständig dokumentation av vad deltagarna har sagt. Samtidigt kan man under transkriberingen få möjlighet att lyssna på ljudinspelningen igen och uppmärksamma och kanske upptäcka saker, som man inte hade märkt till eller observerat medan intervjuerna pågick, i enlighet med Halkier (2010).

Sedan användes den transkriberade texten som empiriskt material, som jag sedan bearbetat, analyserat och dragit slutsatser av. För att uppnå studiens syfte och besvara frågeställningarna fick materialet också tolkas och delas in i kategorier. I samband med bearbetningen av fokusgruppsintervjun beaktades att gemensamma erfarenheter ska ligga till grund för analysen. Det handlar om att ge en heltäckande bild av deltagarnas gemensamma förståelse, erfarenhet, kunskap och inte av varje enskild deltagares uttalanden (Dahlin- Ivanoff, 2011).

4.5 Etiska överväganden

I all forskning, där människor är inblandade, finns det också etiska perspektiv, som man behöver ta hänsyn till. I min studie har jag utgått från Vetenskapsrådets (2002) fyra etiska överväganden nämligen informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Dessa etiska perspektiv ska iaktas vid fokusgruppsintervjuer (Halkier, 2010).

En fokusgruppsintervju kan vara mer etisk tilltalande än till exempel de intervjuer som är mer styrda. Det är dock viktigt att försäkra sig om att gruppdeltagarna inte känner sig kränkta i studien. Enligt Wibeck (2010) kan aldrig garanteras en fullkomlig anonymitet, men så långt det är möjligt skall man försöka försäkra respondenterna i studien konfidentialitet. Som gruppledare måste jag kunna garantera att sådan information, som skulle göra det möjligt att identifiera deltagarnas personuppgifter i studien, samlas in, sparas och skyddas noggrant.

I min studie har jag därför bytt ut deltagarnas riktiga namn mot fiktiva namn och ljudinspelningen med deltagarna bevaras på en säker plats. Alla medverkande i fokusgruppen fick ett missivbrev och samtyckesbrev, där jag beskrev deltagarnas roll och informerade om studiens syfte och forskningsetiska principer för att deltagarna skulle veta vad deras medverkan innebar. Därefter fick deltagarna skriva under om de ville delta i studien, samt blev informerade om att de hade rätt att avbryta deltagandet när som helst.

Det är viktigt att som forskare hålla det man utlovat och inte lova mer än vad man har resurser till (Halkier, 2010). En annan viktig princip är, att man inte ska använda sig av insamlade personuppgifter annat än för forskningsändamålet. Naturligtvis bör man inte heller slösa med deltagarnas tid mer än nödvändigt (Vetenskapsrådet, 2002).

4.6 Tillförlitlighet

Inom den kvalitativa forskningen bedömer man studiens kvalitet i form av kvalitetsbegreppet, *tillförlitlighet*. Tillförlitlighet består av fyra delkriterier; *trovärdighet*, *överförbarhet*, *pålitlighet* och *möjlighet att styrka och konfirmera resultaten*.

Man använder sig ibland av reliabilitet och validitet, som är grundläggande och viktiga begrepp i kvantitativa studier och de motsvarar delkriterierna ovan, men de är inte lika tillämpliga inom den kvalitativa forskningen (Bryman, 2011). Han skriver att betydelsen av det första delkriteriet *trovärdighet*, är att den instuderade sociala verkligheten har blivit korrekt förstådd och att forskaren har genomfört forskningen enligt gällande regler. Genom en validering av respondenterna angående deras svar (respondentvalidering) skapas trovärdigheten i resultatet, genom att deltagarna kan läsa resultaten av intervjun och godkänna det, så att forskaren kan få bekräftat att den sociala verkligheten har blivit korrekt förstådd. Studien har genomförts enligt regler och riktlinjer med referenser till kvalitativ forskningslitteratur.

Det andra delkriteriet är *överförbarhet*. Enligt Bryman (2011) handlar det om hur resultatet, som framkommer i undersökningen, kan tillämpas i andra sammanhang eller överförs till andra miljöer och situationer. Studiens resultat är bara till en viss del överförbart på grund av att den kvalitativa forskningen är baserad på ett färre antal deltagares erfarenheter och åsikter. Deltagarna i fokusgruppen bestod av fyra personer vid ett och samma tillfälle och i en viss kontext.

Pålitlighet är det tredje delkriteriet och innebär att forskaren ska kunna utvärdera en undersökning med avseende på detta begrepp genom att granska och redogöra för alla faser i forskningsprocessen (Bryman, 2011).

Möjlighet att styrka och konfirmera är det sista delkriteriet, som handlar om att forskaren ska agera i god tro. Det innebär att hen ska försöka vara objektiv i sitt arbete och att inte påverka forskningsresultatet genom personliga upplevelser eller teoretiska inriktningar (Bryman, 2011).

5. Resultat

I detta kapitel redogörs det för resultatet och resultatsammanfattningen av fokusgruppsintervjun. Studiens syfte är att undersöka fritidspedagogers arbetssätt med nyanlända elevers inkludering på fritidshemmet. Baserat på bearbetningen av intervjumaterialet kunde tre kategorier, som svarar mot studiens frågeställningar, urskiljas. Dessa är: *fritidspedagogernas beskrivning av inkludering och hur arbetet kan utvecklas, samverkan med nyanlända elevers vårdnadshavare och ett inkluderande arbetssätt utifrån de språksvårigheter som föreligger*. I redovisningen har jag genomgående använt mig av fiktiva namn eller benämningen fritidspedagog.

5.1 Fritidspedagogernas beskrivning av inkludering och hur arbetet kan utvecklas

I fokusgruppsintervjun med fritidspedagogerna framkom det att de själva nyligen hade diskuterat lite om hur dessa elever skulle inkluderas och hur de kunde stödja detta. Enligt fritidspedagogerna, handlar inkluderingsarbete mycket om kroppsspråk, bilder och lek. Dessutom, tillade fritidspedagogerna, att de även inkludera eleverna genom att para ihop dem med andra elever, som talar samma språk. Detta bidrar till att de nyanlända inte skall känna sig helt utanför. Även Lisa uttryckte detta: ”att de känner sig förstådda och att man lär sig några ord på det här språket, så att det blir en lättare början”. Samtliga fritidspedagoger påpekade att det är viktigt att inte göra det svårt för nyanlända elever att bli inkluderade: ”de ska välkomnas, känna sig hemma och bli sedda”.

Fritidspedagogerna berättade att de även tar hjälp av andra flerspråkiga vuxna och tolkar, som finns till hjälp på skolan. Ett tydligt exempel på att inkludera de nyanlända eleverna på fritidshemmet är att de känner sig trygga i miljön och med kompisar genom lek och olika spel. Maria poängterade: ”Jag tycker att tryggheten och gemenskapen är det viktigaste egentligen och att tryggheten finns där, bland kompisar och vuxna”. Hon menade att en viktig förutsättning för dessa elever att bli inkluderade är att det finns trygghet och gemenskap, inte bara med andra elever utan också med de vuxna i närheten. Eleverna kan ofta känna sig ensamma och vill gärna bli inkluderade om de känner sig trygga i miljön. Greta ansåg att: ”det är jätteviktigt för alla verksamma lärare på skolan att ha en tillåtande människosyn, god kunskapssyn, gott bemötande [...] och ett förhållningssätt som bygger relationer dem emellan”. Det framkom även att fritidspedagogerna var helt överens om att

deras arbetssätt med inkluderingen har varit lyckat: ”Vi är duktiga på inkluderingsarbete och vi tycker inte det känns jobbigt”. För att främja ett utvecklande inkluderingsarbetsätt betonade samtliga respondenter vikten av samspel i lek och olika aktivitetens betydelse för inkludering av de nyanlända eleverna på fritidshemmet. Vidare berättade de att det är viktigt att förknippa leken med lärande, inte bara för eleverna utan också för dem själva. Lisa uttryckte: ”vi lär oss nytt av barnen hela tiden, liksom att det kommer nya barn och de lär dom nya, hur ska du göra och hur du ser dem”.

Maria fortsatte med att förstärka Lisas svar genom att ge exempel på att arbetssättet med inkludering kan utvecklas mycket genom olika spel med siffror och genom bilder när det handlar om färger. Maria påpekade: ”eleverna lär sig också, när det är dags för mellanmål att både se, prata, sätta ord på vad saker och ting heter, som till exempel ”hej, hejdå och tack så mycket samt i vardagsleken med andra elever”.

Lisa påpekade att det viktigt att försöka hitta vad de nyanlända eleverna är intresserade av att göra på fritidshemmet: ”som att lotsa dom in i spel, att spela fotboll, andra kan tycka att det är roligt att sitta inne på fritidshemmet och rita, vilket gör att de lugnar ner sig otroligt mycket.” Fritidspedagogerna menade att spel och olika aktiviteter är en grundläggande bas i arbetet för inkludering av nyanlända elever, som inte behärskar språket.

Samtidigt belyste fritidspedagogerna betydelsen av att hjälpa till och stödja de nyanlända eleverna i olika aktiviteter så att de känner sig välkomna. Det är ett sätt att utveckla inkluderingsarbetet. Greta ansåg att det är mycket viktigt att: ”förklara, ta emot, fånga upp och hitta elevernas behov och intressen”. I samband med detta sade Lisa: ”det bevisar att det arbetssättet med att inkludera nyanlända elever fungerar, de vill inte gå hem”. Greta lyfte även fram Skolverkets material att ”Bygga svenska” som ett viktigt material för ett utvecklande arbetssätt med nyanlända elever på fritidshemmet:

När vi pratade om att bygga svenska, så sa vi [...] att vi ska sätta ord på saker och inte ta för givet att det är någonting, som man har med sig utan att man sätter ord på det man gör och det man ser oavsett vad det är för någonting, att vara tydlighet... (Greta).

5.2 Samverkan med nyanlända elevers vårdnadshavare

Arbetet med att samverka med nyanlända elevers vårdnadshavare upplevde fritidspedagogerna som den svåraste biten. De menade att det är svårt att ta kontakt med vårdnadshavare på grund av deras bristande förmåga att kommunicera på svenska språket, men att de hade provat en del saker:

Vi har bjudit in dem (vårdnadshavarna) till FN-dagen på fritids på eftermiddagen, där föräldrar har haft med lite kakor och mat [...]. Tillsammans med skolan så har vi grillkvällar på eftermiddagarna [...], det är mer hela skolverksamhetens dag och fritids inkluderas (Greta).

Vidare berättade fritidspedagogerna att under maj månad, när det är ”Fritidshemmets dag” är det bara fritidshemmen som deltar och inte skolan: ”då bjuder vi in föräldrarna och då har föräldrarna fått baka och haft med sig saker till fritidshemmet. Många av dem blir riktigt glada och vill komma”. Lisa berättade att de håller på med ett jättestort ”Cirkusprojekt” just nu, som fritidshemmet står för (projektet):

Då kommer alla föräldrar bli inbjudna och då har alla föräldrar redan fått en lapp om att deras barn ska delta i cirkusen [...], de får lappen på en väldigt enkel och kortfattad svenska. När barnen får lappen, så får de berätta om det också [...] och många blir glada och dom kommer (Lisa).

Under fokusgruppsintervjun lyfte fritidspedagogerna fram, att innan en nyanländ elev börjar på fritidshemmet får vårdnadshavarna tillgång till en liten broschyr, som är ett material från Skolverket, med namnet ”Ditt barns fritid är viktig”. De beskrev att broschyren är ett bra hjälpmedel, för den är i första hand riktad till vårdnadshavaren och den innehåller information om vad som styr fritidshemmet och den är översatt till olika språk. Vidare berättade fritidspedagogerna att: ”det alltid brukar lösa sig med språket, därför att oftast sker hjälp via arabisktalande personal, studiehandledning och att fritidspedagogerna själva tolkar”. Detta uttryckte fritidspedagogerna som en god väg till en bra kontakt med vårdnadshavarna på både skolan och fritidshemmet.

Däremot upplevde fritidspedagogerna att det är mycket svårare när kontakten med nyanländas vårdnadshavare ska ske via telefon. Lisa poängterade att det är svårt att använda sig av Google translator och bildspråk vid telefonsamtal med vårdnadshavare. Samtidigt kunde fritidspedagogerna tycka att de flesta vårdnadshavarna är mycket positiva

för de vill komma till fritidshemmet och ta kontakt direkt på plats. Lisa sade: ”detta är en hjälp med att föräldrarna kommer till fritidshemmet och hämtar sina barn och får den dagliga kontakten där precis som eleverna får, också lite rutiner om fritidshemmet och skolan”.

5.3 Ett inkluderande arbetssätt utifrån de språksvårigheter som föreligger

Fritidspedagogerna i fokusgruppsintervjun beskrev att det är lättare att handskas med språksvårigheter i fritidshemmet. Greta berättade: ”det är smidigare att jobba med språksvårigheter på fritidshem, där det är mycket grupper, som fritidspedagogerna oftast har aktiviteter tillsammans med. Vilket gör att det mesta löser sig med språket”. Här ville hon peka på den sociala kompetensen, som är mycket bristfällig för många nyanlända elever. Vidare berättade Greta: ”de kan ha suttit på vänt i flera år för att komma från krigsdrabbat område och så tror jag att fritids jobbar mer med den biten och så följer språket med, som helt naturligt”. Respondenterna ansåg att det är viktigt att känna till de nyanlända elevernas språknivå, vilken bakgrund de har och delvis hur mycket svenska de kan, innan de kommer till fritidshemmet. Detta för att kunna utveckla nyanlända elever vidare, hjälpa dem och lära dem nytt. Fritidspedagogerna betonade betydelsen av att ha en förståelse för elevernas bakgrund och eventuella traumatiska upplevelser: ”det är viktigt att arbeta lågaffektivt och inte reagera för kraftigt på vissa saker”. Mikael beskrev de nyanländas språksvårigheter som olika: ”det beror på vad som ligger bakom och var de kommer ifrån”. Vidare berättade han att vissa elever inte har gått i skolan alls och inte heller är vana att jobba i grupp. Mikael sade: ”det kan vara mycket som påverkar och som måste tas hänsyn till”. Han menade att problemet inte ligger hos eleven i sig, utan det kan ha bakomliggande orsaker, som gör att vissa är jätteduktiga på att lära sig språket och andra inte. Samtidigt är det mycket att ta hänsyn till, menade Greta. Fritidspedagogerna upplevde att eleverna är fantastiska, både utanför skolan och på fritidshemmet. Detta förklarade Maria på följande sätt: ”två barn från olika länder leker tillsammans med varandra, fast man inte pratar samma språk, för vill man så kan man [...]”. Maria menade att eleverna lär av varandra och det gör även vi vuxna: ”det är ju helt fantastiskt, när barn leker är det inte bara de nyanlända, som lär sig. Barnen lär sig av varandra [...] något ord på svenska så har ju kompisarna samtidigt lärt sig samma ord på arabiska”.

5.4 Resultatsammanfattning

Inledningsvis har jag konstaterat att vissa faktorer spelar en mycket viktig roll i inkluderingsarbetet med de nyanlända eleverna på fritidshemmet. Fritidspedagogerna var eniga om att de har lyckats riktigt bra i inkluderingsarbetet och att det inte fanns några speciella svårigheter i arbetet med de nyanlända eleverna vare sig i skolan eller på fritidshemmet.

Lek och spel förenar de nyanlända med de övriga eleverna och påverkar dem alla positivt, så att det blir ett ömsesidigt lärande, enligt fritidspedagogernas övertygelse. Relationsskapande projekt tillsammans med skola, fritidshem och vårdnadshavare gör det lättare för nyanlända elever att inkluderas i det svenska samhället, poängterade de. Sammantaget tyckte fritidspedagogerna, att deras arbete allteftersom hade blivit mera effektivt och insiktsfullt. De var väl medvetna om betydelsen av att fortsätta utveckla arbetet med att inkludera nyanlända elever i fritidshemsverksamheten på deras skola.

Fritidspedagogerna betonade också vikten av en god samverkan och täta kontakter med vårdnadshavarna, men att språkföribistring är ett svårt hinder för en god kommunikation. De uttryckte dock förståelse för de vuxna nyanländas svårigheter i kontakterna med skola och fritidshem. De vuxna befinner sig ju också i en helt ny kulturell och social kontext och deras oro avspeglas helt klart också på barnen, menade de.

Respondenterna i fokusgruppsintervjun lyfte fram att fritidshemmet är en bra plats för nyanlända elevernas språkutveckling. De var dock överens om, att det är ett problem att de nyanlända eleverna, när de är utanför fritidshemmet, endast talar sitt eget modersmål. En av fritidspedagogerna poängterade även betydelsen av att om ett framgångsrikt inkluderingsarbete skall uppstå, är det viktigt att även känna till de nyanländas sociala bakgrund: ” jag tror att fritids jobbar mer med den biten och då följer språket med som helt naturligt”. Även elevernas tidigare skolerfarenheter och utbildningsnivåer är viktiga att känna till för att kunna sätta in rätt stöd i ett så tidigt skede som möjligt, menade fritidspedagogerna. En annan synpunkt som belystes var elevernas eventuella tidigare traumatiska upplevelser och hur detta kan försvåra språkinläring. Fritidspedagogerna uttryckte stor förståelse för elevernas psykiska mående, de menade att ett lågaffektivt bemötande är att rekommendera för att möta och hantera elevernas tidigare upplevelser och stress i sin nya främmande miljö.

6. Diskussion

I detta kapitel diskuteras studiens resultat mot bakgrund av tidigare forskning. Vidare kommer metoden och urvalet som använts i studien att problematiseras och diskuteras. Avslutningsvis kommer ett förslag på fortsatt forskning att ges.

6.1 Resultatdiskussion

Studien syftar till att undersöka fritidspedagogers arbetssätt med nyanlända elevers inkludering på fritidshemmet. Utifrån resultatet har det framkommit olika aspekter som kan relateras till fritidspedagogernas utbildning, kunskaper och kompetenser samt deras olika erfarenheter och upplevelser i arbetet med nyanlända elever. För att läsaren lättare ska kunna sätta sig in i diskussionen, väljer jag att följa uppbyggnaden i resultatet med tre kategorier som svarar mot studiens frågeställningar.

6.1.1 Beskrivning och utveckling av inkluderingsarbete med nyanlända elever

Resultatet visar att kvaliteten på fritidspedagogernas inkluderingsarbete är av stor betydelse för elevernas delaktighet, samhörighetskänsla och välkomnande i den sociala gemenskapen. Detta kan helt klart kopplas samman med forskaren Nilholms (2006) uppfattning om hur viktigt och central inkludering är för elevens fortsatta utveckling, både när det gäller lärande och social kompetens.

Fritidspedagogerna i studien var positivt inställda till ett inkluderande arbetssätt i verksamheten och resultatet av studien visar att respondenterna hade en gemensam syn på detta arbetssätt. Inte heller tvivlade någon av fritidspedagogerna på sin egen förmåga, erfarenhet eller kompetens kring att arbeta inkluderande. Det visade sig att de flesta kände sig mycket tillfredsställda och kompetenta med sättet att arbeta inkluderande. Vidare visade studien att genom skapande av en god och trygg miljö i verksamheten utvecklas inkluderingsarbetet i positiv riktning. Detta medför enligt fritidspedagogerna att eleverna känner sig sedda och välkomnade. Resultatet visade även att fritidspedagogerna i sitt arbete frekvent tillämpade kroppsspråk, bilder, lek och olika aktiviteter som en framkomlig metod, när språket inte räckte till. Detta arbetssätt i inkluderingsarbetet skapar förutsättningar anpassade till individens förmåga och behov, betonas särskilt i Skolverket (2011).

Vidare visade resultatet att fritidspedagogerna kontinuerligt arbetar med att inkludera de nyanlända eleverna med andra elevgrupper i både skolan och på fritidshemmet, genom exempelvis gruppaktiviteter, lekar och olika spel. Detta arbetssätt ger de nyanlända eleverna en bra möjlighet att mötas, skapa nya kontakter, utveckla språket och det sociala samspelet dem emellan. Betydelsen av detta samspel betonar även forskarna Falkner och Ludvigsson (2016). I Fjällhed (2013) poängteras betydelsen av att skapa en pedagogisk samstämmig miljö, där lärarna och eleverna inkluderas och tillsammans utvecklar en social gemenskap baserat på elevernas intressen och behov. Detta kopplar jag till respondentens Lisas uttalande: ”vi inkluderar även eleverna genom att para ihop dem med andra elever”.

Enligt Fjällhed (2013) är skolan och fritidshemmet en mycket viktig fritidsskapande aktör, som bidrar till positiv utveckling och positivt lärande för nyanlända elever. När det gäller social miljö och samspel visar resultatet att fritidspedagogerna arbetar kontinuerligt med gruppdynamik för att inkludera de nyanlända eleverna och skapa trygghet i miljön, så att ingen känner sig utanför. Detta spelar enligt Skolverket (2017) en viktig och avgörande roll, för att kunna känna trygghet och samhörighet både i skolan och på fritidshemmet. Falkner och Ludvigsson (2016) pekar på att i fritidshemmet finns stora möjligheter att utveckla elevernas förmåga att samspela med varandra och tillföra kunskaper och erfarenheter utöver vad som sker i den traditionella skolundervisningen.

Respondenterna underströk att det goda resultatet med inkluderingsarbetet till stor del berodde på den hjälp och det stöd som de nyanlända eleverna fick genom olika aktiviteter, lekar och spel. Jag uppfattade att fritidspedagogerna hade en mycket god inblick i elevernas bakgrund och vad de hade varit med om innan de kom till Sverige. Greta uttryckte tydligt detta: ”vi kan se på barnen att man kommer från ett område där grupper är i krig med varandra [...], vi suddar ut dom gränserna... så länge man är här, då kan man leka med varandra och det är helt OK”.

Som student med utländsk härkomst och med självupplevda erfarenheter av krig, kan jag intyga, att det med sådana upplevelser i bagaget, är det mycket svårt att börja ett nytt liv. Allt är främmande, alltifrån miljö, språk, kultur och samhälle. Utifrån mina egna erfarenheter, delar jag fritidspedagogernas uppfattning om att ta tillvara kunskap om elevernas bakgrund. Att skapa trygghet och delaktighet i det nya samhället, är en av de viktigaste faktorerna, som fritidspedagogerna behöver lägga stor vikt vid i utvecklingen av arbetssättet med inkludering. Detta betonas även av Fjällhed (2013), som menar att

mottagandet och den miljö, som de nyanlända elever möter, när de börjar i den svenska skolan och på fritidshemmet, spelar en viktig roll för hur de kommer att må i det nya och främmande landet.

6.1.2 Samverkan med nyanländas vårdnadshavare

Utifrån vad som framkom i studien upplever jag att interaktionen mellan fritidshemmet och nyanlända elevers vårdnadshavare var en oerhört viktig faktor för vårdnadshavare och elever, och inte minst för fritidspedagogerna. Ett gott samspel skapar bra förutsättningar för en tillits- och förtroendefull relation, som ger vårdnadshavare en god insyn i fritidshemmets verksamhet (Skolverket, 2010). Enligt Fjällhed (2013) är samspelet med vårdnadshavare av stor betydelse för att inbjuda dessa till medinflytande i fritidshemmets arbetssätt. Respondenterna framhöll svårigheterna med språket och att det lätt uppstod språkförbistring. De var överens om att detta var ett stort hinder för en bra och tydlig kommunikation. Fritidspedagogerna menade att den dagliga kontakten med hemmet och ett kontinuerligt samarbete med både elever och deras vårdnadshavare var viktigt. Detta för att både de nyanländas vårdnadshavare och eleverna skulle känna sig mer inkluderade i samverkan med fritidshemmet och skolverksamheten.

Av resultatet framkom att fritidspedagogerna använde sig av Skolverkets material inte bara i undervisningen, utan också i kontakterna med vårdnadshavarna. Redan från skolstarten delades det ut en broschyr som är översatt till flera olika språk och som handlar om vad fritidshemmet kan erbjuda och lite om skolans regler. All information som vårdnadshavare får, möjliggör en god samverkan, förståelse och god relation med fritidshemmet. Min slutsats är att samtliga fritidspedagoger var öppna för och sökte vägar för en fungerande och god samverkan med de nyanländas vårdnadshavare. I min forskningsöversikt ser jag även en del brister när det gäller pedagogiskt språkmaterial för de nyanlända på fritidshemmet. Fritidspedagogerna verkade vara mycket uppfinningsrika med att skapa eget pedagogiska bildmaterial i kommunikationen med elever och vårdnadshavare. Bunar (2015) poängterar också vikten av samverkan med nyanlända elevers vårdnadshavare. Goda relationer och öppna kommunikationskanaler mellan elevers vårdnadshavare och lärare, är viktiga för en fortsatt framgångsrik skolgång för nyanlända elever, menar forskaren.

6.1.3 Språket som svårighet och utvecklingsmöjlighet

Utifrån resultatet av fokusgruppsintervjun löpte språkets betydelse, som en röd tråd inom fritidshemmets verksamhet. Det framkom också betydelsen av att snabbt kunna lära sig kommunicera på sitt nya språk. Fritidspedagogernas skapande av olika lekar och aktiviteter, underlättade helt klart för de nyanlända eleverna att lättare komma in i gruppdynamiken med andra elever och på köpet lära sig det nya språket. Detta sätt hade i praktiken visat sig fungera utmärkt för både språkinläring, och språkutveckling enligt respondenternas erfarenhet. De svensktalande och de nyanlända eleverna samspelar genom olika aktiviteter och lekar och får ett mer utvecklat språk. Vidare visar resultatet att respondenterna ofta använde sig av olika verktyg, som exempelvis kroppsspråk och bilder för att underlätta arbete med fokus på inkludering. Ett annat syfte är att utveckla goda relationer och för att främja språkutvecklingen i samspel med de nyanlända eleverna och vårdnadshavarna. Dessa arbetsmetoder stämmer väl överens med intentionerna i Lgr 11: ”... att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskap” (s. 8).

Resultatet visar också att fritidspedagogerna ofta använde sig av de resurser inom verksamheten, som fanns till förfogande för undervisningen av nyanlända elever, alltifrån flerspråkig personal och modersmåls lärare till handledning. Dessa resurser användes inte enbart i skolundervisningen, utan också av fritidshemmet. Exempelvis vid hjälp med information och översättning av blanketter för nyanländas vårdnadshavare. Utifrån resultatet framkom också att respondenterna var noga med att vid inbokade möten med vårdnadshavare, beställa tolk för att undvika språkliga missförstånd i de fall där vårdnadshavaren bara kunde kommunicera på sitt eget språk. Problemet som fritidspedagogerna flera gånger återkom till i intervjun är språksvårigheter och språkinläring. Utifrån detta drar jag slutsatsen att språkförbistring är ett svårt hinder för att en god kommunikation inte bara med eleverna, utan också med deras vårdnadshavare. Studiens resultat visade också att modersmåls lärare och studiehandledning var några av verksamhetens viktigaste resurser för elevernas språkutveckling. Detta pedagogiska stödet medför att eleverna inte kommer efter i undervisningen och också lär sig språket snabbare. Respondenterna framhöll också den hjälp som fanns inom fritidshemmet, allt från andra barn och vuxnas, hjälp med digitala verktyg, till bilder och inte minst var kroppsspråk mycket användbart. Förståelse från skolans ledning var också viktig, menade man.

Modigh (2005) påpekar att de skolor som har en tydlig styrning och skolledning, kan lyckas bättre med att inkludera de nyanlända eleverna, vad gäller språk, tillhörighet och samhörighet. Detta bidrar också till att det ges mer tid till reflektion och samarbete med nyanlända elevers vårdnadshavare. Det framkom i studien att spel, språkstöd, olika aktiviteter i samverkan och gemenskap med vårdnadshavare, fritidspedagoger och övriga elever på fritidshemmet är viktiga hörnstenar i arbetet med inkludering av nyanlända elever, som inte behärskar svenska språket. Detta arbetssätt finner stöd i Fjällheds (2013) beskrivning av sättet att arbeta utvecklande och inkluderande i mötet med det nya språket, kulturen och miljön i skolan och på fritidshemmet. Vidare tydliggör han att det är oerhört viktigt att inkludering av nyanlända elever sker på en trygg skola, när de kommer till ett nytt, okänt land och inte kan tala eller förstå språket. Det poängterades också i studien, att det är mycket angeläget att fritidspedagogerna får en uppfattning om de nyanlända elevernas tidigare kunskaper för att med dessa som grund, på bästa sätt ta till vara deras förmågor och styrkor. Detta för ett fortsatt utvecklande och inkluderande arbetssätt på fritidshemmet.

6.2 Metoddiskussion

Min studie som syftade till att undersöka nyanlända elevers inkludering i fritidshemmets pedagogiska verksamhet utfördes som en fokusgruppsintervju. En kvalitativ metod, baserad på en semistrukturerad intervju har genomförts med syfte att få en uppfattning om fritidspedagogernas samlade kunskaper, kompetenser och erfarenheter av deras inkluderande arbetssätt med de nyanlända eleverna på fritidshemmet. Under arbetsgång insåg jag relativt snabbt att den kvalitativt inriktade och semistrukturerade intervjun skulle vara en lämplig metod i min undersökning utifrån studiens syfte, frågeställningar och även tidsaspekt. Valet av metod styrdes även av att jag som författare på relativt kort tid skulle kunna samla in mycket information för studien och samtidigt ha möjlighet att själv välja ut de fritidspedagoger, som bäst kunde passa till syftet för min studie. Inspelningen av fokusgruppsintervjun tog trettiosju minuter, vilket jag var nöjd med för att få möjlighet att noggrant transkribera allt under en rimlig tid. Enligt Bryman (2011) är det önskvärt att genomföra en respondentvalidering för att öka *trovärdigheten*. Detta innebär att jag som författare rapporterade mitt resultat till respondenterna för att få bekräftelse på att deras svar uppfattats korrekt i studien. Genom fritidspedagogernas godkännande anser jag, att *trovärdigheten* av resultatet i min studie är relativt hög. Respondenterna fick möjligheten att dels ta del av resultatet genom kontroll av datavaliditeten och dels fick de möjlighet att

bekräfta att deras svar transkriberats på ett korrekt sätt. Jag anser därför att mitt studieresultat uppfyller vissa krav i delkriteriet *trovärdighet*. Respondenterna bad att få intervjuguiden i förväg. Där gjorde jag ett aktivt val, att inte lämna ut intervjuguide förrän på intervjudagen. Detta för att jag, som författare, skulle få ett mera trovärdigt svar från fritidspedagogerna, som annars i förtid skulle kunnat påverka resultatet i min studie.

Det andra delkriteriet *överförbarhet* har jag, som författare bara uppfyllt till en viss del. Detta på grund av att den kvalitativa forskningen baserades på ett mindre antal deltagares erfarenheter och åsikter. Däremot har jag som författare varit noga med att för dem tydligt redogöra för alla steg i min forskningsprocess. Genom det inspelade materialet och transkriberingen, uppfylldes förutsättningar för att redovisningen av intervjun förelåg i sin helhet och hade genomförts på ett korrekt sätt. Detta är av vikt för att säkerställa *pålitligheten* i enlighet med Bryman (2011). För att studien skulle uppfylla det sista delkriteriet *möjlighet att styrka och konfirmera* var det viktigt att transkriberingen av fokusgruppsintervjun, gjordes med yttersta noggrannhet och precision. För att inte påverka respondenternas svar och åsikter förhöll jag mig så neutral och objektiv som möjligt, för att öka möjligheterna att styrka och konfirmera.

Jag valde ett målinriktat urval som metod i min studie, där urvalet av deltagarna skedde utifrån att jag ville intervjua erfarna fritidspedagoger, som arbetade på fritidshem i en mångkulturell skola. Av olika skäl uppstod svårigheter att få flera skolor och fritidspedagoger att delta i min studie, trots att jag i mycket god tid gjorde många förfrågningar. Slutligen blev det endast en skola som visade intresse, och fem fritidspedagoger där ville ställa upp för en intervju. Det blev dock bara fyra av de fem respondenterna, som deltog eftersom en av deltagarna uteblev från fokusgruppsintervjun. Bortfallet berodde på sjukdom, därför decimerades tyvärr gruppens storlek till fyra fritidspedagoger. På grund av detta har *överförbarheten* av studiens resultat inte blivit så högt. Dunber (1997) hävdar dock, att om fokusgruppen blir alltför stor kan det bli svårt att behålla alla deltagarnas uppmärksamhet. En gruppintervju med fyra till sex personer med denna fokusgruppsmetod är att föredra (Wibeck, 2010, s.60).

Inför upplägget av studien hade jag en klar bild av vad jag ville undersöka och vad som var relevant och intressant för syftet med studien, men under arbetets gång fick jag justera min plan flera gånger. En orsak var att jag hade svårt att dels hitta intresserade fritidspedagoger och dels fritidshem med elever, som var just nyanlända. Jag insåg därför

att syftet och urvalet måste ändras något, men att det var viktigt att huvudsyftet med studien inte förändrades. Min ursprungliga idé var att jämföra flera fritidshem med varandra angående inkluderingsarbete med nyanlända. Detta tillvägagångssätt hade troligen gjort att resultatet blivit ett annat och inneburit ett mer omfattande datamaterial till studien med bland annat mer kunskap om hur vårdnadshavarnas samverkan med fritidshemmet hade fungerat.

6.3 Förslag på fortsatt forskning

Under arbetet med min forskningsstudie blev det tydligt att det finns en relativt begränsad forskning inom området inkludering av nyanlända elever på fritidshem. Mer insamlat empiriskt material hade varit till stor hjälp och kunnat ge en klarare bild av beprövad metodik och arbetssätt vid inkludering. Jag har tagit fram en del tidigare empiri i ämnet.

Ett förslag på fortsatt forskning kring nyanländas inkludering skulle kunna vara individuella intervjuer med fritidspedagoger, samtalspromenader med nyanlända elever och möjligtvis även intervjuer med elevernas vårdnadshavare. Man skulle också kunna använda sig av observationer för att se hur inkluderingsarbetet går till. Att komplettera denna studie med ett betydligt större antal respondenter, från ett flertal fritidshem och andra kommuner, skulle kunna ge ett mer generaliserbart resultat.

Referenslista

Ahrne, G., Ahrne, G. & Svensson, P. (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. (1. uppl.) Malmö: Liber.

Andersson, B. (2013). *Nya fritidspedagoger – i spänningsfältet mellan tradition och nya styrformer*. Umeå: Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap, Umeå universitet.

Bjørndal, C.R.P. (2018). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. (Andra upplagan). Stockholm: Liber.

Bunar, N. (2010). *Nyanlända och lärande: en forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bunar, N. (red.) (2015). *Nyanlända och lärande - mottagande och inkludering*. (1. utg.) Stockholm: Natur & kultur.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Dunbar, R. (1997). *Samvaro, skvaller och språkets uppkomst*. (1. uppl.) Stockholm: Norstedt.

Dahlin-Ivanoff, S. (2011). Fokusgruppsdiskussioner. I Ahrne, G., & Svensson, P. (2011). *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 71–82). Malmö: Liber.

Falkner, C., & Ludvigsson, A. (2016). *Fritidshem och fritidspedagogik [Elektronisk resurs]: en forskningsöversikt*. Lund: Kommunförbundet Skåne. Hämtad 16 april 2019
Från: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1033918/FULLTEXT01.pdf>

Fjällhed, A. & Jensen, M. (red.) (2013). *Barns livsvillkor: i mötet med skola och fritidshem*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Fjällhed, A. (2009). *Flyktingskapets situation och möjlighet [Elektronisk resurs] colombianska flyktningbarn i Venezuela och Sverige*. Stockholm: Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet.

Goldin, S. (2008). *Living in the present with the past: Mental health of Bosnian refugee children in Sweden*. Diss. (Doktorsavhandling) Umeå: Univ., 2008. Umeå. Hämtad från: <http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:142344/FULLTEXT01.pdf>

Göransson, K. Nilholm, C. (2013). *Inkluderande undervisning – vad kan man lära av forskningen?* Härnösand: Specialpedagogiska skolmyndigheten. Hämtad 6 februari 2019 Från:<http://muep.mau.se/bitstream/handle/2043/18341/Inkluderande.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Hadnagy, J. (red.) (2017). *Skolan en grund för lyckad inkludering - Nyanlända barn och unga i Norden*. (s. 16–20). Stockholm. Hämtad 17 april 2019, från: Nordiska ministerrådet, Nordens välfärdscenter: <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1179276&dswid=-6195>

Halkier, B. (2010). *Fokusgrupper*. (1. uppl.) Malmö: Liber.

Hejlskov Elvén, B. & Sjölund, A. (2018). *Hantera, utvärdera, förändra: med lågaffektivt bemötande och tydliggörande pedagogik*. (Första utgåvan). [Stockholm]: Natur & kultur.

Hippinen, A. (2011). Yrkesroll i förändring. I Pihlgren, A.S. (Red). (2011). *Fritidshemmet: fritidslärares uppdrag på fritidshemmet och i skolan*. (s. 29–47). Lund: Studentlitteratur.

Löwén, Å. (2006). *Asylexistensens villkor: resurser och problem i meningsskapande hos asylsökande barn i Sverige*. Diss. Uppsala: Uppsala universitet.

Jacobsson, Rosie (2011). Hela barnet, hela skolan. I Pihlgren, A.S. (Red). (2011). *Fritidshemmet: fritidslärares uppdrag på fritidshemmet och i skolan*. (s. 93–114). Lund: Studentlitteratur.

Månsson, N. (2016). Kommunala strävanden för nyanlända elevers vägar in i skolan. I Lahdenperä, P & Sundgren, E. (red.). (2016). *Skolans möte med nyanlända*. (s.29–48). Stockholm: Liber.

Migrationsverket (2016). *Vanliga begrepp när det gäller statliga ersättningar*. Hämtad 5 februari, 2019 Från: <https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Statlig-ersattning/Personer-kommuner-och-landsting-kan-fa-ersattning-for.html>

Migrationsverket. (2018). *Sveriges flyktingkvot*. Hämtad från: <https://www.migrationsverket.se/download/18.4cb46070161462db1132033/1522849820054/Sveriges%20flyktingkvot%202018.pdf>

Modigh, F. (2005). *Vid sidan av eller mitt i? – om undervisningen för sent anlända elever i grund- och gymnasieskolan*. Myndigheten för skolutveckling. Hämtad från: <https://www.skolverket.se/publikationsserier/stodmaterial/2005/vid-sidan-av-eller-mitt-i--om-undervisningen-for-sent-anlanda-elever-i-grund--och-gymnasieskolan?id=1856>

Nilholm, C. (2006). *Inkludering av elever "i behov av särskilt stöd" [Elektronisk resurs]: vad betyder det och vad vet vi?*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling. Hämtad från: <http://hundochkatter.se/Inkludering%20av%20elever%20-%20Nilholm.pdf>

Nordin, Hadar (2013). *Fritidspedagogik - komplement eller fundament? en bok om fritidspedagogen, skolan och samverkan i nöd och lust*. Uppsala: JL utbildning

Ojala, T. (2016). *Mötet med nyanlända: vägen till en framgångsrik skolgång*. (1. uppl.) Stockholm: Gothia fortbildning.

SCB (Statistiska Centralbyrån). (2016). *Fortsatt hög folkökning [Elektronisk]*. Stockholm: SCB. Hämtad 05 februari 2019 från: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/statistiknyhet/befolkningsstatistik-1a-halvaret-2016/>

SCB (Statistiska Centralbyrån). (2017). *Från massutvandring till rekordindvandring [Elektronisk]*. Stockholm: SCB. Hämtad från: <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/>

SFS 2010:800. Skollag (2010:800). Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Skolinspektionen (2009). *Utbildning för nyanlända elever- rätten till en god utbildning i en trygg miljö*. Skolinspektionens rapport 2009:3. Stockholm: Skolinspektionen.

Skolinspektionen (2012). *Regelbunden tillsyn 2011*. Skolinspektionens rapporter Dnr 40–2012:1 565. Stockholm: Skolinspektionen.

Skolinspektionen (2018). *Undervisning i fritidshemmet [Elektronisk resurs]*.

Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011. (rev. 2017)*. Stockholm: Skolverket

Skolverket (2016). *Allmänna råd med kommentarer för fritidshem 2016*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2018). *Curriculum for the compulsory school, preschool class and school-age educare 2011: revised 2018*. Stockholm: Skolverket.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Hämtad 12 februari 2019, från http://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf

Wibeck, V. (2010). *Fokusgrupper: om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. (2., uppdaterade och utök. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Wikare, U., Berge, B. & Watsi, C. (2002). *Förskola, skola, fritidshem*. (3. uppl.) Stockholm: Liber. G

Bilaga 1

Informationsbrev och begäran om medverkan i en fokusgruppsintervju

Hej!

Jag läser vid Jönköpings universitet till grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem. Jag läser min sista termin på utbildningen, vilket innebär att jag har påbörjat mitt examenarbete på 15 hp. Min studie är baserad på fritidspedagogers arbetssätt om nyanlända elevers inkludering i fritidspedagogisk verksamhet.

I min framtida yrkesroll som lärare i fritidshem kommer jag att arbeta med inkludering, där olika kulturer möts på samma arena. Då jag själv har utländsk bakgrund och vuxit upp i ett mångkulturellt samhälle känns det både intressant och angeläget att studera inkludering av nyanlända elever, för att få en inblick i hur arbetet bedrivs inom detta viktiga område.

Min undersökning kommer att bestå av en fokusgruppsintervju som ska genomföras den 9 april kl.10, max 1 timme. Vid fokusgruppsintervjun kommer jag att ta hänsyn till Vetenskapsrådets forskningsetiska överväganden, som syftar till att alla uppgifter behandlas konfidentiellt och med fingerade namn. Detta innebär att deltagandet är frivilligt och alla respondenter, när som helst, kan avbryta sin medverkan i undersökningen. All information kommer enbart att användas i studiesyfte.

Ni är välkomna vid frågor gällande den här studien. Ni kan kontakta mig eller min handledare.

Med vänlig hälsning

Annabella Saka

safa1616@student.ju.se

Handledare Björn Hellquist

bjorn.hellquist@ju.se

Bilaga 2

Skriftligt samtycke om medverkan i en fokusgruppsintervju om Nyanlända elevers inkludering i fritidshemspedagogisk verksamhet

Jag har informerats om studiens syfte, om hur informationen samlas in, bearbetas och handskas. Jag har informerats om att fokusgruppsintervju spelas in på mobilen. Jag har även informerats om att deltagandet är frivilligt och att jag, när som helst utan närmare förklaring kan avbryta min medverkan i undersökningen.

Jag lämnar härmed mitt samtycke till att delta i denna fokusgruppsintervju om Nyanlända elevers inkludering i fritidshemspedagogisk verksamhet.

Härmed samtycker jag till ovanstående villkor:

Helsingborg /2019

Namnunderskrift: _____

Students underskrift:

Namnunderskrift: _____

Tack för att du vill medverka i min studie!

Bilaga 3

Intervjuguide

Följande frågor (och följdfrågor) har ställt till fokusgruppen:

- 1- Vilken betydelse har fritidshemmet i inkluderingsarbetet?
 - 2- På vilket sätt arbetar ni praktiskt med att inkludera nyanlända elever i fritidsverksamhet?
 - 3- Vilka faktorer kan vara extra viktiga i arbetet med att inkludera nyanlända elever?
 - 4- På vilket sätt tror ni att ni kan utveckla ert inkluderande arbetssätt?
- Vilka nackdelar och fördelar brukar uppstå med inkludering av just nyanlända elever på fritidshem?
 - Vilket hjälpmedel eller resurs finns om det uppstår hinder eventuella problem?
 - Har arbetet förändrats över tid?
 - Vilka kompetenser kan behövas enskilt eller i arbetslaget?
 - Vilken betydelse kan det ha att en fritidspedagog har egna erfarenheter av migration?
- 5- Vilka svårigheter kan förekomma i arbetet med inkludering av nyanlända elever på fritidshem?
 - 6- På vilket sätt arbetar ni med de elever som har språksvårigheter, för att på bästa sätt ska de känna sig inkluderat?
 - 7- Hur arbetar ni med att involvera föräldrar?
 - 8- Saknar ni något som ni skulle vilja ha tillgång till för att förbättra inkluderingsarbetet.
- Tycker ni att ni har lyckats bra med inkluderingsarbetet?
- 9- Vilka typer av kommunikationsproblem uppstår? Hur löses detta? Hur gör ni för att förebygga det iså fall?
 - 10- Om ni skulle önska förändra så att alla elever känner sig inkluderat på fritidshemmet, hur gör ni då?
 - 11- Avslutningen
- Har ni något mer som ni anser är viktigt att tillägga!